

Spoštovani zbrani, dragi prijatelji in vsi, ki ste se prišli poklonit današnjemu slavljencu, meni dragemu prijatelju Nužeu Tolmaierju.

Ko so me pred časom poklicali s KKZ-ja in prosili, da na današnji podelitvi Tischlerjeve nagrade Nužeu Tolmaierju povem nekaj misli o njem kot očetu lutkovnega in otroškega, pa tudi mladinskega gledališča na slovenskem Koroškem, sem bila neizmerno vesela in moje prve besede so bile, pravzaprav ena sama; KONČNO!!! Glede na to, kaj vse si v življenju počel, koliko raznolikih področij je tvoje delovanje pokrivalo, koliko mladih, pa tudi odraslih ... si nagovoril k aktivnemu delovanju v raznih društvih, koliko sobot in nedelj si vandral po vsem Koroškem, poslušal pevske zборе, gledal predstave, pa tudi vaje, zbiral razno gradivo ... Toliko vsega je bilo, da bi si danes lahko zaslužil že drugo tako nagrado ... Pa šalo na stran. Bo še kdo rekel, da nisi ne igral, ne lutkal, ne slikal, ali pisal pesmi ... Ampak, če ne bi bil tak, kot si, marsičesa na Koroškem danes ne bi bilo. Vsaj v taki obliki ne.

Seveda sem sprejela vabilo in si v mislih takoj načrtala koncept, zapisala pa kot zmeraj zadnji hip.

Ne bom začela z letnico 1974, ampak bom potovala nazaj k njej. Zakaj? Zato ker se po toliko letih dela na Koroškem resnično zavedam, kako plodno seme je bilo takrat posejano po celotnem etničnem ozemlju. Ko se vozim v avtu, velikokrat poslušam vaš, slovenski radijski program! O, znan glas. Kdo je že to? Ne vem, slab spomin imam za imena, gotovo je kje nastopal, si mislim. Mnogo lažje je, ko si ob ponedeljkih skoraj redno ogledam oddajo Dober dan, Koroška: O, glej, Veronika ima prispevek, Marica pa je urednica, ali pa rečem Tinetu: Magda je končala akademijo v Ljubljani, veš in Sandi tudi. Vesela sem, ko Katarina komponira pesmice za predstave ali izda nov CD. Pa da Edi še vedno vodi kak zbor ali napiše odlično scensko glasbo; da je Mira končala režijo na Dunaju, Lara pa v Ljubljani ... in obe že samostojno kreirata umetniške dogodke, pa da v Šmihelu festival CIKL CAKL ne zamre, da organizatorji vztrajajo. Da Majda zapolnjuje scenske prostore, da Sabina snema dokumentarce in je bila za svoje delo že nagrajena; da mnoge skupine sodelujejo na domačih gledaliških, lutkovnih festivalih, pa tudi v Sloveniji in širše? Da mnogi, mnogi drugi, ki jih osebno ne poznam, delujejo in puščajo svoj umetniški pečat doma na Koroškem, pa tudi v širšem okolju. Da je veliko, veliko ljudi, ki so začeli svoje prve javne nastope na vaških odrskih deskah, ali z lutko v roki za scensko kuliso, – danes pa zdravijo, sodijo, mnogi učijo, pomagajo celo bolnim živalim ..., pa so še vedno na tak ali malo drugačen način pripadni svoji mladostni preokupaciji. Ne samo poklicna usmerjenost, tudi medčloveški odnosi so v takem

skupinskem ustvarjanju v dobi odraščanja izjemno pomembni. Tudi na tem nivoju si bil, dragi Nužej, izjemen. Začutil si, da po napornih vajah mora slediti predah, pa ne spanje ali izolacija, nasprotno: druženje na povsem nasproten način. Se spominjaš večerov v Mestni kleti Stadtkeller, kjer smo modrovali o vsem mogočem? ali o nepozabnih nočeh ob morju, ko sta s Tinetom vozila celotno lutkovno skupino v dveh avtih? Ne spomnim se več, koliko v vsakem, vem samo to, da je Riči prostovoljno legel v Tinetov prtljažnik in pot do Ankarana preživel s flaškonom dobre primorske kapljice, seveda!!! Ampak zjutraj ob uri določeni za začetek vaj smo bili vsi zbrani. Ta toleranca do najstniške igrivosti na eni in odnos do kreativnega dela na drugi strani je bil marsikomu zgled in pozitivna popotnica za življenje.

Vsi ti mladi, ki so kakorkoli delovali v eni izmed gledaliških ali lutkovnih skupin, so in bodo tudi v prihodnje preprosto boljši ljudje. Ne glede na poklicno dejavnost, družbeno lestvico ali ideološko usmerjenost nosijo v sebi širino duha, znajo vrednotiti timsko delo in se ne nazadnje zavedajo svojega jezika in s tem nacionalne pripadnosti.

Dragi Nužej! Iskrene čestitke ob podeljeni nagradi; ostajaš vzor mnogim kulturnim delavcem. Upam samo, da se zavedaš, kakšne sledi je tvoje delovanje, tvoj pristop k ljudem vseh starosti, s podeželja ali mestnega okolja, preprostih ali akademsko izobraženih pustilo na Koroškem!? Ozri se nazaj in videl boš, da se vsega tega preprosto ne da izbrisati. Bil si, če se izrazim v žargonu, Mädchen für alles: aktivist, producent, mediator, organizator, prijatelj ... Vem, da ni bilo idealno; nikoli ni! Nagovoril pa si mnoge, jih ozavestil in jim pustil pečat ali vsaj prijeten spomin na neko obdobje. Dejavnosti kot sta lutkovna in gledališka, za katere si se tako močno zavzemal, sta v teku let prerasli v množično. Ob tem pa kvalitetno rasli in že pred leti presegli ljubiteljski nivo. Danes se mirno postavljajo ob bok poklicnim uprizoritvam za mlade tako v Avstriji kot v Sloveniji. S tem mislim na predstave v celoti kot tudi na posameznike, ki te raznolike zgodbe pripeljejo pred občinstvo.

Z mnogimi ljudmi tu pri vas se s Tinetom rada spominjava začetkov. Znanstva so v teku let prerasla v prijateljstva. Ne videvamo dnevno, ne gre; se pa preprosto čutimo. In če sem sedaj ob svojih spominih prišla nazaj k začetku, te moram nekaj vprašati: ali se zavedaš, da si bil prvi koroški Slovenec, ki sva te spoznala in da bo čez dve leti minilo 50 let našega znanstva, našega prijateljstva? Vedno sem poudarjala, da se moramo mi, ki smo krepko zajadrali v pozna ustvarjalna pa tudi življenjska leta, pravočasno umakniti. Sama zase sem vedno govorila: do sedemdesetega, potem pa konec. Dovolj mladih, sposobnih, kreativnih, samozavestnih ljudi je v tem širšem okolju, ki s svežimi idejami, novimi pogledi in pristopi na vseh nivojih in pri vseh zvrsteh umetnosti tako ljubiteljsko kot tudi profesionalno, torej poklicno polnijo koroški kulturni prostor in ob tem seveda močno krepijo in širijo nacionalno zavest. Ob današnji svečanosti pa sem si rekla naslednje: morda pa le še dočakam leto 2024, da

bova, če nama bo dano, dragi Nužej, nazdravila skupnemu ustvarjalnemu Abrahamu.

Ko si leta 1974 povabil na turnejo mariborske lutkarje s preprosto uprizoritvijo, ki je po koroških krajih navduševala mlade gledalce, si se zavedal, kaj gledališče daje okolju, kaj daje mladim, ki ga z mentorji ustvarjajo in kaj občinstvu, ki ga čustveno sprejema, nanj individualno reagira in posledično vrednoti. Da o jeziku, o materinščini, tej osnovni, prvobitni lastnosti vsakega naroda, sploh ne govorim. Povezal si se s takratno Zvezo kulturnih organizacij v matični domovini, ki ti je ob Tinetu predlagala še druge mentorje: Francija Končana, Saša Kumpa, pa Marjana Belina, Jožeta Voznyja in Štefa Potočnika; zadnjih štirih žal ni več med nami. So pa, tako kot mnogi drugi, ki so sledili in jih vseh preprosto ne morem imenovati, tako iz avstrijske Koroške kot iz Slovenije, vztrajno in organizirano gradili gledališko mrežo. Ob priliki vzemite v roke oba almanaha, ki sta pri KKZ-ju izšla ob 30- in kasneje ob 40-letnici neprekinjene, organizirane dejavnosti za lutkarstvo in mladinsko gledališče na Koroškem. Neverjetno! In prav zato sem te, dragi Nužej, ob začetku mojega nagovora imenovala oče lutkarstva in mladinskega gledališča na Koroškem!

Tudi nama s Tinetom si dal možnost, da sva bila ves ta čas del te zgodbe. Hvala ti. In še enkrat iskrene, iskrene čestitke ob prejemu nagrade. Prišla je v prave roke.

Breda Varl

V Mariboru, januar 2022